

...všetkým, ktorí ste v Ríme, milovaným Božím povolaným svätým: milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca,

a od Pána Ježiša Krista!

Rímskym 1:7

Pavol končí svoju tretiu misijnú cestu. Smeruje do Jeruzalema (Rímskym 15:25), kde chce zostať len krátku dobu, aby sa potom vybral na ďalšie misijné cesty a predovšetkým do Ríma: „*A keď sa to dokončilo, umienil si Pavol v duchu, že keď prejde Macedóniu a Achaju, pôjde do Jeruzalema a povedal: Potom, keď budem tam a odbavím sa, musím vidieť aj Rím.*“ (Skutky 19:21; pozri tiež Rímskym 15:24).

V Jeruzaleme je uväznený rímskymi vojakmi (Skutky 21:27-28). Potom, ako sa tisícnik Klaudius Lyziáš dozvedel o úkladoch proti Pavlovi so strany Židov, posíla Pavla ako väzňa z Jeruzalema do Cezarey. Tu Pavol zostáva vo väzení dva roky. Najprv za pôsobenia rímskeho prokonzula Felixa a potom za jeho nástupcu Festa. Po vypočutí pred kráľom Agripom ho Festus posíla do Ríma aj pred cisára.

Napriek uväzneniu, ktoré určite ovplyvnilo Pavlove misijné plány, Pavol nestratil vieru, že Pán chce, aby v Ríme evanjelizoval. Hneď druhú noc po zatknutí má videnie, v ktorom k nemu Pán prehovoril: „...*Neboj sa, Pavle, lebo ako si pevne o mne svedčil v Jeruzaleme, tak musíš svedčiť aj v Ríme.*“ (Skutky 23:11). Toto zaslúbenie mu bolo obnovené na lodi skrze anjela, ktorý mu povedal: „...*Neboj sa, Pavle, musíš stáť pred cisárom,*“ (Skutky 27:24). Pavol reagoval tak ako stále, a to slovami: „...*verím Bohu, že bude tak, ako mi bolo hovorené.*“ (Skutky 27:25). Celé obdobie od uväznenia je názorným príkladom a svedectvom toho, ako Božia moc viedla Pavla v jeho misijnom diele.

Pavlov záujem o zbor v Ríme

Pavol sa na cestu do Ríma pripravoval. Veriacim do Ríma vopred napísal list, aby ich na svoj príchod pripravil. Napísal ho v Korinte alebo vo Filipách, krátko predtým, ako odišiel do Troady. Usudzuje sa tak zo záveru epištoly, kde píše o tom, že evanjelium Ježiša Krista kázal od Jeruzalema až po Ilýriu (Rímskym 15:19). List do Ríma poslal po sestre Fojbe, služobnici zboru v Kenchrách (Rímskym 16:1).

Pavol si mnoho ráz zaumienil stretnúť sa s bratmi a sestrami zo zboru v Ríme. Bolo mu v tom však až doteraz zabránené (Rímskym 1:13, 15:22). Podľa všetkého zbor v Ríme nebol veľmi veľký. Pravdepodobne sa väčšinou skladal z obrátených pohanov, usudzuje sa tak z veršov Rímskym 1:13-14 a tiež z toho, že neskôr sa v liste hovorí, že Židia v Ríme nevedeli nič o evanjeliu Ježiša Krista, ktoré Pavol zvestoval. Počuli niečo o evanjeliu a kresťanstve, avšak nezaoberali sa ním, neskúmali ho (Skutky 28:21-23). Ak aj v tomto zbore boli nejakí veriaci zo Židov, boli v menšine.

O počiatkoch rímskeho zboru Písmo neuvádza vôbec nič. Vieme len toľko, že na Letnice boli v Jeruzaleme „...*na tento čas tu sa zdržujúci Rimania, Židia a prozelyti*“ (Skutky 2:10), ktorí mohli do Ríma zaniešať posolstvo o Ježišovi Kristovi. Akvila a jeho žena Priscilla do Korintu, kde sa s nimi Pavol stretol na svojej druhej misijnej ceste, prišli z Ríma (Skutky 18:2) a podľa Rímskym 16:3 sa zase do Ríma aj navrátili. V Novom zákone chýba čo i len náznak toho, žeby zbor v Ríme bol založil apoštol Peter. Najpravdepodobnejším sa zdá, že zbor v Ríme vytvorili kresťania, ktorí sa sem prisťahovali z iných miest.

Pavol mal záujem o zbor v Ríme a chcel v ňom stráviť nejaký čas (Rímskym 1:11-12). Viedla ho k tomu jednak snaha (ochota) zvestovať evanjelium v hlavnom meste Rímskej ríše (Rímskym 1:15-16) a zrejme aj z dôvodu predísť judaizantom¹⁾, ktorí by mohli zle ovplyvniť tento misijne strategický zbor. Poukazuje na to Pavlova polemika o zákone a milosti v 2. a 3. kapitole listu Rímskym, a aj na inom mieste tohto listu. Rovnako návšteva v Ríme mala byť medzizastávkou na ceste do Španielska.

List (epištola) Rímskym mal nahradiť osobný styk apoštola s veriacimi v tomto meste, ktorý doteraz chýbal, a možno urobiť z tohto zboru obdobné misijné stredisko ako boli zbory v Antiochii, Efeze, vo Filipách, a inde. Zmysel listu Rímskym je preto celkom iný ako zmysel listu Korinským, v ktorom sa Pavol snaží napraviť rôzne nesprávnosti v učení a v praktickom živote, ktoré v ňom vznikli po jeho odchode z Korintu. V epištole Rímskym Pavol systematicky vyučuje evanjelium, ktoré zvestuje. Neobsahuje všetky oblasti kresťanského učenia, napríklad chýba v ňom učenie o budúcich veciach (eschatológia). Podáva však ucelenejší a systematickejší prehľad základov kresťanského učenia ako ktorákoľvek iná epištola – výnimkou z tohto by snáď mohla byť epištola Efezským. Epištola Efezským je učiteľská, zatiaľ čo charakteristickou črtou ostatných listov je upevňovanie a snaha o nápravu rôznych omylov a bludov v učení.

Kniha Skutkov o Pavlovom uväznení a jeho ceste do Ríma

O Pavlovej ceste a príchode do Jeruzalema, jeho uväznení a ceste do Ríma, hovoria kapitoly 21 až 28 knihy Skutkov. Je to 7 kapitol, čo je jedna štvrtina z celej knihy Skutkov. Tieto kapitoly na prvý pohľad nemajú nič spoločné s učiteľským a misijným rozvojom cirkvi. Ukazujú však Pavla ako neohrozeného obhajcu učenia a viery Ježiša Krista a toho, že Pavol skutočne oddal svoj život Kristovi, nezhodil Pána, zostal mu verný aj napriek ťažkostiam, do ktorých sa príchodom do Jeruzalema dostal – a aj ďalej po svojom uväznení v Ríme.

Nachádzame v nich Pavlovo svedectvo o jeho obrátení a jeho obranu viery jednak pred zhromaždením židov (kapitola 22) a pred Vysokou židovskou radou, Sanhedrinom, ako aj jeho obranu v Cezarei pred vladárom Felixom a kráľom Agrippom (kapitoly 23 až 26). (*Prosíme čitateľov, aby si pripomenuli články o Pavlovi a jeho misijných cestách publikované v časopise Solas číslo 15* – poznámka redakcie.)

Kniha Skutkov v kapitole 27 obsahuje opis cesty loďou a jej stroškotanie. Obsahuje však aj dôležité praktické vyučovanie o zvrchovanej Božej vôli a ľudskej zodpovednosti.

Prirodzene by sme očakávali, že Lukáš napíše o tom, ako sa evanjelium zvestovalo v Ríme a poprípade v Španielsku. Kniha skutkov však končí tak, že Pavol sa nachádza a zostáva vo

väzení v Ríme. Nič sa v nej nepíše o Pavlom výsluchu pred cisárom a ani o tom, či k nemu vôbec došlo, alebo či toto vypočúvanie malo za následok Pavlovo prepustenie na slobodu alebo nie. Príbeh Pavlovho života v knihe Skutkov nie je dokončený.

Má sa za to, že jeden z možných dôvodov je ten, že autor knihy Skutkov napísal všetko, čo do doby písania listu vedel. Pravdepodobne chcel svojho priateľa Teofila informovať o priebehu udalostí až do prítomných dní. Jednou z vecí, prečo Lukáš venuje toľko miesta Pavlovmu uväzneniu, (7 kapitol z 28.) je pravdepodobne to, že sa stále viac prehlboval rozdiel medzi židovstvom a kresťanstvom, a to v otázke cesty spasenia. Na jednej strane je presvedčenie a viera v dodržiavanie Mojžišovo zákona a všetkých starozákonných nariadení a obetí ako nutnosť pre spasenie. Na druhej strane je spasenie z milosti z viery v Ježiša Krista (pozri list Rímskym a list Galatským).

Záverečné kapitoly knihy Skutkov sú akoby Pavlovým životopisom. Napriek tomu však majú veľkú teologickú hodnotu. Viac ako predchádzajúce kapitoly odкрývajú Pavlov spôsob myslenia a jeho praktické postoje v dôležitých životných situáciách.

Otázka Pavlovho prepustenia na slobodu ostáva v knihe Skutkov nezodpovedaná. To však nebráni v tom, aby sme sa nezamysleli nad výsledkami jeho činnosti počas uväznenia. To, čo je jasné, je, že jeho služba nebola zastavená ani obmedzením jeho slobody. Nadväzoval a udržoval spojenie so zbormi prostredníctvom bratov a spolupracovníkov, ktorých mená uvádza v jednotlivých epištolách. Obmedzenie voľného pohybu viedlo k tomu, že mal viac času k modlitbám a premýšľaniu, čo sa odrazilo v epištolách (listoch) napísaných a poslaných z väzenia.

Počas Pavlovej približne 10 ročnej misie medzi pohanmi (približne roky 46 až 56 po Kr.) a štvorročného Pavlovho väzenia sa cirkev sformovala. Teraz bola pripravená k ešte väčšej misijnej činnosti a rozmachu.

Poznámky:

1. Judaizanti či judaizéri boli tí zo Židov, ktorí prijímali evanjelium, ale pridávali k nemu aj ďalšie podmienky, ako obriezku, dodržiavanie zákona ako nevyhnutné podmienky na spasenie (pozri Skutky 15 a list Galatským).